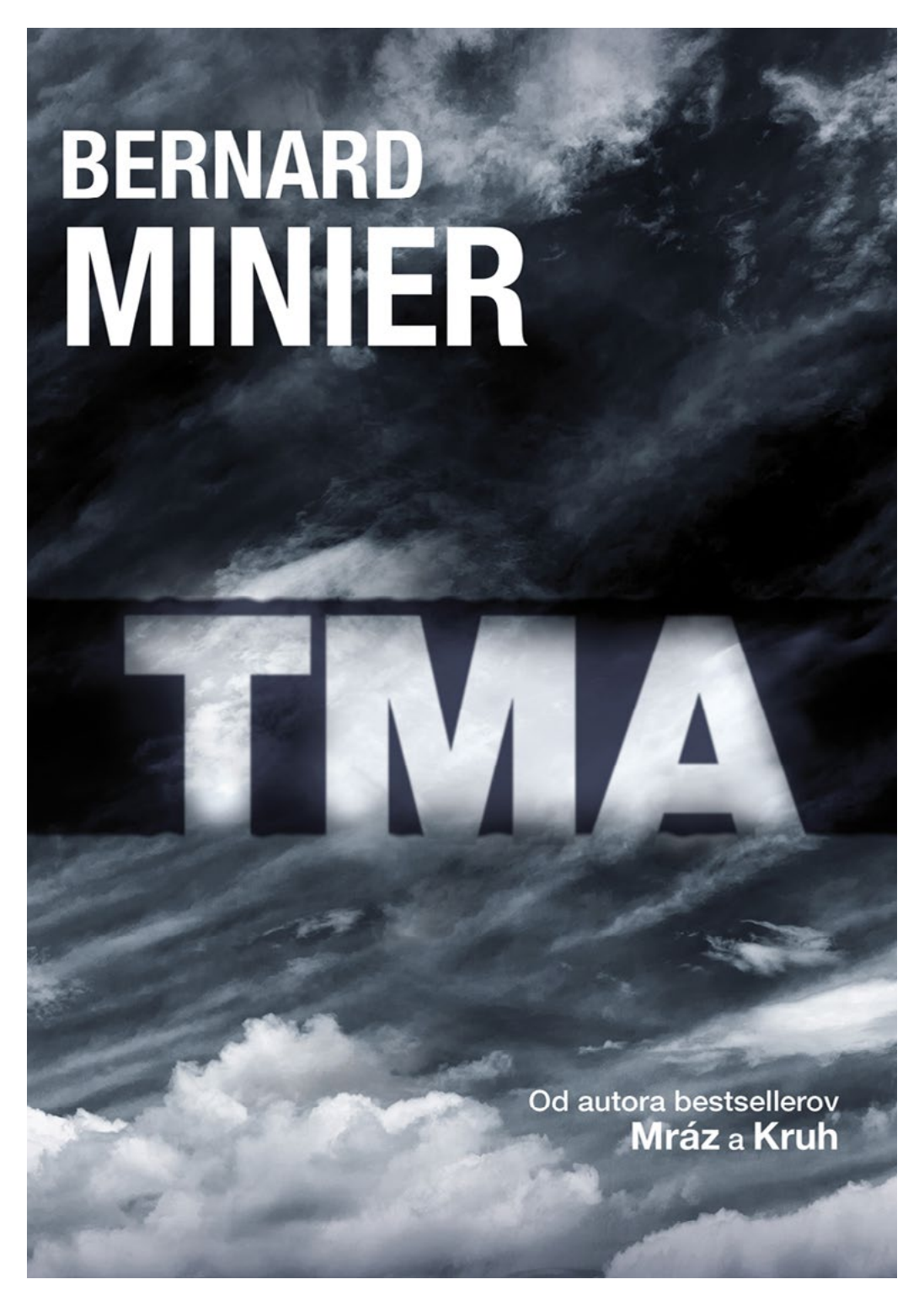

**BERNARD
MINIER**

TMA

Od autora bestsellerov
Mráz a Kruh

Tma

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.xyz.sk
www.albatrosmedia.sk

Bernerd Minier

Tma – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

OBSAH

PROLÓG	7
PRVÉ DEJSTVO	24
1 Zdvihnúť oponu	25
2 Partitúra.....	37
3 Zbor.....	47
4 Barytón	61
5 Concertato	69
6 Sólista.....	80
7 Vibráto	84
8 Melodráma	102
9 Medzihra.....	110
10 Sopráň	114
11 Crescendo	130
12 Lekcia z temnôt	155
13 Opera buffa.....	170
14 Koloratúra.....	184
15 Duo.....	203
16 Recitatív	213
17 Figurant	223
18 Verizmus	230
19 Tenor	240
20 Opereta	268
21 Ensemble.....	277
22 Lakmé	289
23 Leitmotív.....	298
24 Hlasy	313

25 Kontrapunkt	321
26 Argument.....	333
27 Diva.....	353
28 Intermezzo.....	363
29 Libreto.....	365
30 Opera seria	384
31 Veľká opera	395
32 Pokrikovanie.....	407

DRUHÉ DEJSTVO	410
---------------------	-----

33 Kráľovná noci	411
34 Lyrická dráma.....	414
35 Opakovanie.....	437
36 Balkóny	453
37 Rekvizity	472
38 Scénické výstupy	480
39 Jama.....	492

TRETIE DEJSTVO	508
----------------------	-----

40 Aria da capo	509
41 „Sola, perduta, abbandonata“	521
42 Finále.....	546

EPILÓG	571
--------------	-----

Podakovanie a hlavné pramene	588
------------------------------------	-----

BERNARD MINIER

TMA

PROLÓG

Bielovežský prales na hranici Poľska s Bieloruskom

KRÁČAL HLBOKO V LESE. V snehu a metelici. Od zimy drkotal zubami. Na obočie a na mihalnice sa mu lepili ľadové kryštáliky. Sneh sa mu vo vrstvách držal na prešívanej vetrovke a na vlhkej vlnenej čiapke, dokonca aj Rex len ťažko napredoval, pri každom skoku sa takmer celý ponoril do hlbokého snehu. Zviera pravidelne štekalo, zrejme mu dávalo najavo svoj nesúhlas, a ozvena ten štekot opakovala. Občas pes zastal a otriasol sa, akoby vychádzal z vody, a z jeho plavej a čiernej srsti sa uvoľnil oblak prachového snehu a ľadových kryštálikov. Jeho tenké, no svalnaté nohy zanechávali hlboké stopy na bielej pláni a bruchom sa ponáral do snehu, takže za ním ostávala stopa ako po plastových sánkach.

Začalo sa stmievať. Zdvihol sa vietor. *Kde to bola?* Kde bola chatrč? Zastal a nadýchol sa. Mlel z posledného, chrčal, pod vetrovkou a svetlom mu po chrbte stekal pot. Les naňho pôsobil ako niečo živé – konáre oťažené snehom vo vetre vŕzgali, kôra od mrazu sucho praskala, severák mu chvíľami nezniesiteľne hučal do uší, doliehal k nemu ľahký žblnkot blízkeho potoka, ktorý ešte celkom nezamrzol. A potom to mäkké vŕzganie, opakujúce sa pod jeho krokmi, keď musel vysoko zdvíhať kolená, aby vyviazol zo snehového zajatia. A chlad. Panebože, ako bolo zima! Nikdy v živote mu nebolo tak zima.

BERNARD MINIER

Cez sivý súmrak a vločky snehu, čo ho pichali do očí, čosi pred sebou zbadal. Odraz kovu, dve zježené obruče... *Pasca...* A v jej kovovom zovretí akási tmavá masa.

Na niekoľko sekúnd mu prišlo akosi čudne zle: to, čo sa tam nachádzalo, sa nepodobalo na nijaké živé stvorenie. *To* bolo ohlodané, roztrhané na kusy. Sneh okolo pasce bol pokropený krvou zmiešanou s chlpmi. Boli tam aj drobné kosti a ružové vnútornosti pokryté tenkou vrstvou srieňa.

Ešte pozoroval pascu, keď ním ako hrdzavá čepeľ prenikol rev. Nespomínal si, že by bol niekedy počul taký krik, taký desivý, bolestný, plný neľudského utrpenia. Taký zvuk ani nemohla vydať ľudská bytosť. Vychádzalo to z hĺbky lesa rovno pred ním. *Nedaleko...* V žilách mu stuhla krv, keď večerný vzduch znovu preťal ten rev, na tele sa mu zježili všetky chlpy. Potom ten krik zanikol v súmraku, odniesol ho severák.

Na chvíľu akoby opäť zavládlo ticho. Potom sa ozvali rôzno-rodejšie a vzdialenejšie revy: sprava aj zľava, *zovšadiaľ* – prichádzali z tmavého lesa. *Vlci...* Telom mu prebehla triaška od šije až po končeky prstov na nohách. Dal sa kráčať, ešte ráznejšie dvíhal kolená, so zúfalou odhodlanosťou zamieril tam, odkiaľ zaznieval rev. A zbadal ju. Chatrč. Tmavú, schúlenú siluetu na konci prírodnej aleje medzi stromami. Posledné zľadovatené metre takmer bežal. Rex asi niečo zacítil, lebo vyskočil a začal štekať.

– Rex, počkaj! Sem, Rex! REX!

Nemecký ovčiak sa však už prešmykol dnu cez pootvorené dvere, zablokované v tejto pozícii kopou naviateho snehu. Na čistinke panovalo nepríjemné ticho. Odrazu sa z hĺbky lesa ozvalo mocnejšie zavýtie a odpovedal mu celý koncert jačavého

štekania: hrdelné revy nasledovali jeden za druhým. Priblížil sa. Nešikovne prekročil závej a vošiel dnu. Prekvapil ho akýsi mäkký svet vychádzajúci z búrkovej lampy, čo osvetľovala priestor.

Obrátil hlavu a stuhol. Akoby mu do mozgu vpichli ľadovú ihlu.

Zatvoril oči. Znovu ich otvoril.

To nie je možné. To nemôže byť pravda. Asi snívam. Musí to byť sen.

Uvidel Mariannu. Ležala nahá na stole uprostred chatrče. Telo mala ešte teplé, doslova sa z neho v ľadovom vzduchu parilo. Pomyslel si, že Hirtmann nemôže byť ďaleko. Na okamih ho pokúšalo vrhnúť sa za ním. Všimol si, že sa celý trasie, že je na okraji čiernej priepasti, že buď zamdlie, alebo zošalie. Urobil krok. Potom druhý. Prinútil sa pozeráť. Mariannino telo bolo očividne rozrezané a otvorené od jamky na krku až k slabinám, a to *zaživa*, lebo veľa krvácalo. Trup bol po bokoch zakrvavený a hrubé dosky stola boli nasiaknuté hustou krvou, z ktorej sa tiež ešte parilo. Kat roztiahol kožu a otvoril hrudný kôš. Vnútorne orgány vyzerali nedotknuté s výnimkou jedného... *Srdca...* Hirtmann ho vybral a položil Marianne do lona. Srdce bolo ešte teplejšie ako všetko ostatné, Servaz videl, ako z neho v ľadovom vzduchu chatrče stúpa biela para. Čudoval sa, že z toho nie je zhnusенý, že mu nie je na vracanie. Čosi tam nesesedelo. Pred takým výjavom mu predsa malo načisto prevrátiť žalúdok. Mal plakať. Revať. Zmocnila sa ho akási čudná otupenosť. Vtom Rex zavrčal a vyceril zuby. Pozrel sa na zviera. Nemecký ovčiak mal zježenú srst a hľadel von cez odchýlené dvere. Vyzeral hrozivo a *vydesene*.

Zmrazilo ho.

Podišiel k dverám. A pozrel sa von.

Boli tam. Na čistine. Okolo chatrče. Narátal ich osem. *Osem vlkov*. Vychudnutých a vyhľadovaných.

Marianne...

Musí ju odnieť k autu. Spomenul si na zbraň, ktorú nechal v príručnej skrinke. Rex stále vrčal. Vytušil, že zviera je vystrašené, a pohladil ho po hlave. Pocítil, ako sa mu svaly pod srstou chvejú.

– Dobrý psík, – povedal so stiahnutým hrdlom, čupol si a objal Rexa.

Pes sa naňho pozrel svojimi zlatými očami tak nežne a oddane, že ho zaliali slzy. Teplý psí bok sa k nemu pritisol a Servaz vedel, že je len jedna možnosť, ako z toho vyviaznuť. No bola to to najsmutnejšie a najťažšie rozhodnutie, aké kedy pred ním stálo.

Vrátil sa k stolu, vzal srdce a vložil ho Marianne do hrude. Prehltol a zatvoril oči, keď bral nahé krvavé telo do náručia. Bolo ľahšie, ako očakával.

– Ideme, Rex! – zavelil a zamieril k dverám.

Pes nesúhlasne zachrčal, ale nasledoval svojho pána so spusteným chvostom, zvesenými ušami a schúleným zadkom, pričom stále vrčal.

Vlci čakali. V polkruhu.

Oči im svietili ako žeravé uhličky. Rex naježil srst. A znovu vyceril zuby. Vlci odpovedali ešte mocnejším revom – s rozďavenými papuľami, z pyskov im trčali hrozivé tesáky. Rex na nich zašteká. Jeden proti ôsmim. Domáce zviera proti šelmám. Nemal najmenšiu šancu.

– Chod', Rex! – napriek tomu mu rozkázal. – Chod'! ÚTOČ!

Po lícach mu stekali slzy, spodná pera sa mu triasla, v duchu kričal: *Nie! Nechod'! Nerob to, neposlúchni ma!* Pes opakovane zaštekál, ale nepohol sa. Bol vycvičený poslúchnuť, ale tento rozkaz priveľmi protirečil jeho inštinktu prežitia.

– Útok, Rex! Útok!

Rozkaz prichádzal od milovaného pána, ktorému by nijaká ľudská bytosť nemohla preukázať toľko lásky, vernosti a rešpektu.

– PANEBOŽE, ÚTOK!

Teraz zviera vycítilo z pánovho hlasu zlosť. A bolo v tom aj čosi iné. Pes mu chcel pomôcť. Dokázať mu svoju prítulnosť a oddanosť. Napriek strachu.

Zaútočil.

Zo začiatku sa zdalo, že má navrch. Jeden vlk – určite vodca svorky – sa naňho vrhol, Rex sa mu šikovne vyhol a schmatol ho za hrdlo. Vlk zreval od bolesti. Ostatní v snehu opatrne cúvli o krok. Dve zvieratá stáli oproti sebe. Aj Rex sa zmenil na divú, zúrivú, krvilačnú šelmu.

Servaz nemohol viac čakať.

Obrátil sa a vykročil. Vlci si ho už nevšímali. Nateraz. Šiel po aleji medzi stromami, po tvári mu stekali slzy, ako niesol Mariannu v náručí a vetrovka mu nasiakla od jej krvi. Zozadu k nemu doľahol prvý bolestivý rev psa a silnejšie vrčanie svorky. Stuhol. Rex znovu zreval. Nezvyčajne ostro, bolestne, vydesene. *Rex volal o pomoc.* Zafal zuby a pridál do kroku. Ešte tristo metrov...

Do búrlivej noci zaznelo posledné zrevanie.

BERNARD MINIER

Rex bol mŕtvý – pochopil to podľa ticha, čo nasledovalo. Spýtoval sa, či sa vlci uspokojia s týmto víťazstvom, alebo sa pustia za ním. Odpoveď prišla veľmi rýchlo. Za päťami sa mu ozval štekot. Prinajmenšom časť svorky sa vo víchrici vydala na ďalšiu poľovačku. A teraz bol korisťou on.

Auto...

Stálo na ceste vo vzdialenosti asi sto metrov. Karosériu už pokryla vrstva snehu. Ešte zrýchlil, pľúca mu horeli, opantál ho strach. Vŕčanie sa priblížilo. Zvrtoľ sa. Vlci ho dostihli. *Štyria z ôsmich...* Upierali naňho žlté oči svietiace ako jantár, vyčkávali. K autu sa nikdy nedostane. Je príďaleko. Mariannino telo v náručí mu oťažievalo.

Je mŕtva. Nemôžeš pre ňu nič urobiť. No ty sa môžeš zachrániť...

Nie! Jeho mozog odmietal takú myšlienku. Už obetoval svojho psa. A ona bola ešte teplá, cítil to na hrudi. Jej teplá krv mu vsakovala do vetrovky. Pozrel sa hore. Snehové vločky naňho padali ako hviezdy, akoby sa obloha naňho spúšťala, akoby ho celý vesmír šiel pohltiť. Zreval od zúrivosti a zúfalstva. Šelmy to však nedojalo. Vychudnutí vlci nechceli čakať, tej osamotenej koristi sa nemuseli obávať. Cítili jej strach a najmä krv, čo tiekla z tej druhej koristi. Dvojnásobné hodovanie. Boli príveľmi vyhladovaní a vydráždení. Pohli sa.

Zmiznite! Practe sa! ZMIZNITE, SVINE! Nevedel, či to reval naozaj, alebo len v myšli.

Zachráň sa! Teraz! Pre ňu nemôžeš nič urobiť! Zachráň sa!

Tentoraz počúvol vnútorný hlas. Pustil Mariannine nohy, chodidlá sa jej dotkli snehu. Ruku jej ponoril do hrude. Prstami v rukaviciach stisol ešte teplé srdce, pevné a pružné. Vytiahol ho

z otvorenej rany. Vsunul ho do vrecka vetrovky na hrudi, oproti svojmu srdcu. Cítil, ako mu krv vsakuje do trička. Potom pustil telo do snehu. Nahé a bledé sa zošuchlo do bieleho koberca. Cúvol o tri kroky. Pomaly. Vlci sa ihneď naň vrhli. Obrátil sa a ušiel. Dostal sa k autu. Bolo odomknuté, no chvíľu si myslel, že dvere primrzli. Krvavými prstami z celej sily potiahol kľučku. Takmer sa prevälil do snehu, keď sa so škripotom otvorili. Dopadol na sedadlo vodiča. Ruka sa mu triasla, keď v červenej lepkavej rukavici vyťahoval kľúč, takmer mu vypadol medzi sedadlá. Pozrel sa do spätného zrkadla. Odrazu si uvedomil, že vzadu ktosi sedí. Vedel, že šalie. *Nie, to nie je možné!* Ona však otvorila ústa.

– Martin! – oslovila ho.

– MARTIN! MARTIN!

Zachvel sa a otvoril oči.

Sedel v starom opotrebovanom kresle a Rex mu lízal pravú dlaň, čo mu visela z operadla.

– Strať sa! – povedal akýsi hlas psovi. – Choď otravovať niekoho iného. Martin, si v poriadku?

Rex odchádzal kývajúc chvostom. Pohladať si iného na hru. Mohol si vyberať, patrilo tu každému a nikomu, bol tu pánom. Servaz sa otriasol, ako to urobil pes v jeho sne. Zahľadel sa na obrazovku pred sebou. Bežala tam reportáž o francúzskej kozmickej budúcnosti. Spoznal obrovskú planisféru Vesmírneho mesta na východ od Toulouse, ktorá v noci osvetľovala namodro obvod kontinentov. Potom uvidel budovy Národného inštitútu letectva a vesmíru na druhej strane kopca nad mestom pri Jolimonte.

Servaz bol v obývačke sám, pravda, okrem Elisy. Uvedomil si, že pred televíziou zaspal, premohlo ho teplo v byte a letargia vle-

čúceho sa zimného popoludnia. Preniesol pohľad na balkónové okno, za ktorým celé dopoludnie svietilo slnko na bielu krajinu. Počas tých zopár ideálnych hodín, medzi vôňou kávy vznášajúcou sa na chodbách, smiechom zamestnancov a žiarivou bielobou vonku sa trochu vrátil k svojej detskej duši.

Potom, po obede v spoločnej jedálni, sa slnko skrylo za mraky, zdvihol sa chladný vietor, za sklom sa rozkývali holé konáre a teplomer vonku zrazu ukazoval pokles z $+5\text{ }^{\circ}\text{C}$ na $-1\text{ }^{\circ}\text{C}$. Policajti sa v zlej nálade uložil do kresla pred televízor s vypnutým zvukom a premohol ho spánok s mátožnými snami.

– Prísnilo sa vám niečo zlé, – povedala Elise. – Kričali ste.

Pozrel sa na ňu. Zachvel sa, ešte bol omámený. Videl ten zasnežený les, chatrč, vlkov... *A Mariannu...* Tá nočná mora nebola jediná... Zostávala mu ešte nejaká nádej? Odpoveď: žiadna.

– Naozaj ste v poriadku?

Štyridsiatnička Elise mala okrúhle usmievavé oči, aj keď sa usilovala vyzeráť ustarostene. Iba ju si v tom centre vážil. A jedine ona zasa zniesla *jeho*. Ostatní boli niekdajší policajti, ktorí prišli na liečenie a potom sa z nich stali akýsi domáci; volali sa skratkou PALS: policajní asistenti lekárskej starostlivosti. K ostatným obyvateľom centra sa správali so zmesou pochopenia, priateľstva a súcitu, čo Servazovi pripomínalo niečo mľandravé. Jeho ani nemali radi. Odmietal hrať ich hru. Zbratať sa. Ľutovať svoj osud. *Spolupracovať...*

Na rozdiel od nich Elise od neho nič nečakala.

A nikdy nepracovala v polícii. Rozhodla sa rozviesť s mužom, ktorý ju roky ponížoval, mlátil a vyhrážal sa jej, keď sa ten raz dopustil chyby a po akejsi hádke ju uprostred noci nechal samu vonku

aj so synom a sám odišiel preč v aute. Po rozvoze ju ustavične prenasledoval telefonátmi, čakával ju pri výchoze z práce alebo pred obchodom, prosil, aby sa vrátila, vyhrážal sa, že unesie syna alebo ich oboch zabije a potom spácha samovraždu. Raz ju na parkovisku odstrčil tak silno, že hlavou buchla do nárazníka auta a stratila vedomie. Pred očami syna. Sudca potom nariadil jej ochranu a zakázal bývalému manželovi priblížiť sa k nim. To ho však neodradilo. Muž mal už skúsenosti s justíciou a vedel, že taký príkaz sa málokedy dodržiava. Zúfalá Elise si napokon našla zamestnanie v tomto penzióne pre policajtov, kde si ju všetci rýchlo obľúbili. Neskôr sa niektorým zdôverila so svojimi problémami a bývalý manžel sa zrazu ocitol zoči-voči policajtom, ktorí ho z malicherných dôvodov pravidelne navštevovali, ráno, na obed i večer mu telefonovali do práce, *priateľsky* ho chodievali pozdraviť, aspoň dvakrát do týždňa zaparkovali pred ním svoje auto, oslovovali ho na ulici a pred susedmi pre nič za nič, tykali mu a niekedy si doňho aj trochu buchli, určite oveľa menej ako on do Elisy. Vyhrážal sa im, že ich zažaluje pre obťažovanie, ale neurobil to; naopak, on prestal prenasledovať Elisu a ich dieťa. Bývalý manžel tak zmizol z jej života a veľmi rýchlo sa stala ženou, akou bývala, kým ho spoznala: energickou, s náklzným smiechom a plnou života.

– Volala vaša dcéra.

Servaz na ňu hľadel a zdvihol jedno obočie.

– Keďže ste spali, nechcela vás rušiť, – dodala. – A povedala, že sa čoskoro zastaví.

Ovládačom vypol televíziu. Vstal. Pozrel sa na obnosený pulóver, na lakťoch a zápästiach vydraný. Spomenul si, že na druhý deň sú Vianoce.

BERNARD MINIER

– Mohli by ste to využiť a oholiť sa, – podpichla ho.

Chvíľu mlčal.

– A čo keď to neurobím?

– Tak len potvrdíte, čo si tu o vás myslí takmer každý.

Obočie mu zostalo zdvihnuté.

– A čo si teda myslia?

– Že ste neznesiteľný odlúd.

– Aj vy si to myslíte?

Pokrčila plecami.

– Ako kedy...

Zasmiala sa a aj on jej odpovedal smiechom, no keď odišla, Servazovi smiech uviazol v hrdle. Niežeby sa staral o to, čo si o ňom myslia iní, ale nechcel, aby ho Margot videla v takom stave. Keď ho naposledy pred vyše tromi mesiacmi navštívila, všimol si v jej očiach zmätok a smútok.

Prešiel vstupnou halou a vystupoval po schodišti. Izbu mal celkom hore pod strechou. Sotva deväť štvorcových metrov, posteľ taká úzka ako Odyseovo lôžko, keď sa tajne vrátil domov na Itaku, skriňa, stôl, zopár políc s knihami: Platón, Cicerón, Titus-Lívius, Ovídius, Seneca... Sparťanská výbava. No výhľad na polia a lesy bol aj v zime nádherný.

Vyzliekol si starý sveter a spodné tričko, vzal si čistú košeľu a sveter, prešívanú vetrovku, šál a rukavice, potom zišiel po schodoch do vstupnej haly a zamieril k zadnému vchodu, odkiaľ sa vychádzalo na šírú neporušenú pláň.

Kráčal v tichu po bielej pláni k lesíku. Vdychoval chladný vlhký vzduch. Na snehu neboli nijaké stopy. Nikto tadiaľ neprešiel.

Pod stromami so zasneženými kmeňmi bola kamenná lavička. Rukavicou z nej odhrnul sneh a sadol si. Pod zadkom cítil vlhký chlad.

Havrany držali stráž na oblohe, ktorá mala takmer rovnakú farbu ako zvyšok krajiny.

Jeho myšlienky boli čierne ako perie havranov. Zaklonil hlavu a zhlboka sa nadýchol, do pamäti sa mu znova zapísal *jej* úsmev. Ako trvalý zápis na sietnici. Minulý mesiac prestal brať antidepressíva bez porady s lekárom a odrazu dostal strach, aby ho zasa nepohltila tma.

Možno sa prenáhlil...

Vedel, že jeho choroba by ho mohla zabiť, že jednoducho bojoval, aby prežil. Bojoval s úzkosťami vážnej depresie a čím viac bojoval, tým viac sa okolo neho sťahovali zlovestné putá ako slučka. S obavami sa spytoval, ako dlho bude mať ešte silu vzdorovať takému ničivému utrpeniu.

A takému radikálnemu.

Pred polrokom mu prišiel domov balík poslaný cez UPS. Odosielateľom bol istý M. Osoba s bydliskom v Przewloke kdesi na východe Poľska v lesoch pri hraniciach s Bieloruskom. V kartónovej škatuli bol ďalší obsah, tentoraz v izotermickom obale, a Servazovi sa zrýchlil pulz, keď kuchynským nožom prerezal voskovú pečať. Už si nespomínal, čo očakával v balíčku, vzhľadom na jeho rozmery možno odrezaný prst či ruku. No to, čo tam našiel, bolo oveľa horšie... Bol to lesklý červený kus čerstvého mäsa v tvare hrušky. *Srdce*... Zrejme ľudské. A priložený bol text, nie v poľštine, ale vo francúzštine:

BERNARD MINIER

*Martin, zlomila ti srdce. Povedal som si, že po tomto sa budeš cítiť oslobodený. Pravdaže, zo začiatku budeš trpieť. No už ju ne-
budeš musieť hľadať a dúfať. Pamiätaj na to.*

S pozdravom

J. H.

Posledná nádej. Vytrvalá, neistá.

Že to je len veľmi zlý, hrozný žart: srdce niekoho iného. Policajné laboratórium skúmalo príbuznosť na základe DNA Huga, Marianninho syna. Odborníci vydali verdikt a Servazovi sa jeho presvedčenie rozkolísalo. Adresa označovala osamotený dom v Bielovežskom pralesi. V jednom z posledných európskych pôvodných pralesov, poslednej stope obrovského hercynského lesa, ktorý na začiatku nášho letopočtu pokrýval celý sever európskeho kontinentu. Vzorky DNA potvrdili, že Hirtmann tam býval. Aj viacero žien zmiznutých v posledných rokoch z rôznych krajín Európy. Medzi nimi Marianne... Servaz sa dozvedel, že výraz *Osoba* znamená v poľštine to, čo vo francúzštine „personne“. Aj Hirtmann si teda prečítal svojho Homéra.

Tam sa však stopa končila...

O mesiac neskôr Servaza vypísali z práce a poslali do centra pre depresívnych policajtov, kde ho nútili každý deň dve hodiny športovať a plniť si bežné povinnosti, napríklad zametať suché lístie. Pracám sa podriadil, odmietal však zúčastňovať sa na seansách, kde sa bolo treba zdôverovať. Vyhýbal sa aj stretnutiam s inými obyvateľmi centra: keď tam prišli, takmer všetci boli alkoholici, či už to spôsobili ich zážitky alebo zdedené sklony. Policajti, ktorí sa dlhé roky stretávali so zlom, sa napokon zrútili.